

Engelen en Bokhoven bevrijd

Oorlogsherinneringen
van zijn inwoners

LIBERATION
NOV 1944-2019

dr. Kees van den Oord

INHOUDSOPGAVE

3	Voorwoord – Engelen en Bokhoven bevrijd
7	Inleiding – Bevrijd en bezet Engelen en Bokhoven
17	1 – Theodora van de Griend: In de hals getroffen
21	2 – Fientje Brouwers: ‘Wij denken nog iedere dag aan ons moeder’
23	3 – Bossche vluchtelingen: Familie Roodnat
29	4 – Kees van Buul: ‘Hij stond bovenaan het trapje’
33	5 – Toespraak pastoor Serrarens van Engelen, 13 november 1944
35	6 – Anneke Branten: ‘Ik kreeg toen chocolade’
39	7 – Harrie van Cromvoirt: ‘Mijn moeder mende de wagen’
43	8 – Oorlogsdagboek pastoor Breugelmans van Bokhoven
49	9 – De fakkel. Lessen aan leerlingen van basisscholen Engelen
51	Verantwoording
52	Colofon

Bevrijd en bezet Engelen en Bokhoven

De dorpen Engelen en Bokhoven, sinds 1922 één gemeente, werden op zondagmorgen 5 november 1944 bevrijd door de Schotse 51ste Highland Division. Tanks reden die ochtend snel de bevrijde dorpen in en uit, omdat de Duitse soldaten aan de overkant van de Maas vanuit Ammerzoden en Hedel ze direct onder vuur namen. De inwoners voelden zich daardoor toen nog niet echt bevrijd. Dat kwam pas ruim een week later, na de bevrijding van de stad 's-Hertogenbosch op 27 oktober door de 53ste Welsh Division.

Dokter G. de Ridder uit Hedel die ook in Bokhoven en Engelen patiënten had, fietste op 5 november naar de geallieerden in Orthen. Hij vertelde daar dat Engelen bevrijd was. De gezusters Willemse, dochters van de burgemeester, noteerden in hun dagboek dat de bevrijding van Bokhoven om tien uur 's morgens was. 'Alle angsten vergetend liepen de mensen onze bevrijders enthousiast tegemoet en wuifden met witte zakdoeken, ja zelfs met luiers in de hand voor een hartelijk welkom. Nauwelijks waren we onze eerste vredessigaret aan het roken of vanuit de torens van Hedel en Ammerzoden hadden de Duitsers de tanks in het oog en kletsten de granaten weer neer.'

De panden van Engelen aan de Diezekant werden door de beschietingen zwaar getroffen.

Oranje prentbriefkaart.

Harrie en Anneke Branten getrouwd in 1952.

Pastoor Breugelmans week uit naar Vlijmen, waar hij eerder kapelaan was geweest. Voor de Bokhovense gemeenschap en Vlijmenaren droeg hij heilige missen op in de zogenaamde Box, een opslagplaats voor manden van de firma Van Wagenberg-Festen. Pater Van Wagenberg hielp Breugelmans in deze noodkerk daarbij. Anneke Branten voelde zich in het bevrijde Vlijmen evenmin veilig. Het was hier frontgebied. Zonder speciaal doorgangsbewijs mocht niemand het gebied verlaten of binnengaan. Er kwamen daarnaast V1's neer in de bebouwde kom, op de pastorie en de Vlijmense Dijk. Deze vliegende projectielen, onderweg naar Antwerpen, bereikten hun doel vaak niet en stortten halverwege neer. Anneke kan zich ook nog de Hoevenramp van 17 juni 1944 herinneren. Een Britse Lancaster, een bommenwerper stortte brandend neer in buurtschap De Hoeven in Haarsteeg, boerderijen en woningen vlogen in brand en de bommenlast van acht ton ontplofte. Er waren acht slachtoffers. 'Ik zie dit vliegtuig vanuit mijn slaapkamerraam opnieuw neerstorten en exploderen. Wat een klap en ravage.'

WEDEROPBOUW

De Tweede Wereldoorlog was voor de Bokhovenaren pas echt voorbij in mei 1945. Het gezin Van den Broek keerde terug, het dorp was nagenoeg weggevaagd. Wat trof Anneke aan? 'Veel boerderijen waren kapot, straten opengebroken, veel

De maand november 1944 was voor Engelen en Bokhoven 75 jaar geleden een keerpunt in de geschiedenis van de Duitse bezetting. De 51ste Highland Division onder leiding van generaal-majoor Rennie maakte zich gereed voor operatie Guy Fawkes. Engelen en Bokhoven werden op zondag 5 november 1944 bevrijd. Ruim een week later dan de buurgemeente 's-Hertogenbosch.

Monumenten en documenten herinneren aan de verschrikkingen van de Tweede Wereldoorlog. De heemkundekringen Angrisa en Onsenoort hebben onder leiding van historicus Kees van den Oord de verhalen achter en na de bevrijding proberen te achterhalen. Ooggetuigen vertellen in dit boek over hun oorlogsherinneringen en geven hun verhalen door.